

A Régiók Bizottsága véleménye – A természeti csapások és az ember okozta katasztrófák megelőzésére irányuló közösségi koncepció

(2010/C 79/04)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

- elvárja, hogy az EU a szubszidiaritási elv figyelembevételével elsősorban a természeti katasztrófák által gyakran sújtott tagállamoknak és a régióknak nyújtson hatékony segítséget saját megelőző intézkedéseik lépésenkénti kifejlesztéséhez és a gyakorlatba történő átültetéséhez. A közösségi cselekvésnek ezekben az esetekben az önségélyhez való segítségnyújtást kell jelentenie,
- hangsúlyozza, hogy – az adott helyi és regionális adottságok saját tapasztalataikon nyugvó ismerete alapján – a helyi és regionális önkormányzatoké a döntő szerep a katasztrófamegelőzésben is. A szak tudás gyakran adott, miközben a megelőzési stratégiák megvalósításához szükséges pénzügyi eszközök hiányoznak,
- alapvető kételyének ad hangot azzal kapcsolatban, hogy az egyes ágazatokban jelenleg alkalmazott megközelítési módokat – mint például az árvizekről szóló irányelvet vagy a Seveso-irányelvet – alapvetően szélesebb körben is alkalmazni lehet. Földrajzi, éghajlati és geomorfológiai adottságok szerint alapvetően különböző veszélyeztetettségű helyzetek állnak fel a különböző katasztrófatípusok vonatkozásában. Az egyes megelőzési eszközök általános alkalmazása aligha adhat egy valamennyi kockázatra kiterjedő többletértéket,
- sürgeti, hogy vegyék számba a katasztrófamegelőzési intézkedések támogatására alkalmas hatályos közösségi eszközöket, valamint hogy gyűjtsék össze azokat a megelőzési intézkedéseket, amelyek megvalósításához a tagállamok már uniós finanszírozást igényelhetnek. Mindkét intézkedés nagymértékben alkalmas arra, hogy a megelőzés gondolata a katasztrófavédelemben belül alacsonyabb állami szinteken is nagyobb hangsúlyt kapjon. Ennek során különösen a határokon átnyúló tervek, gyakorlatok és képzések pénzügyi támogatásának lehetőségeire kellene kiemelt figyelmet fordítani.

Előadó: Helmut Jahn (DE/EPP), Hohenlohe járás vezetője

Referenciaszöveg

Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a természeti csapások és az ember okozta katasztrófák megelőzésére irányuló közösségi koncepcióról

COM(2009) 82 végleges

I. POLITIKAI AJÁNLÁSOK

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

Általános megjegyzések

1. aggodalommal telve állapítja meg, hogy a természeti okokra visszavezethető, vagy közvetve, illetve közvetlenül emberek okozta katasztrófáknak a száma, kiterjedése és intenzitása az Európai Unió régióiban az elmúlt években jelentős mértékben megnövekedett. A világméretű éghajlatváltozás hatására az európai éghajlat is veszít stabilitásából, és nagymértékben növekedni fognak a rendkívüli időjárási jelenségek, ezáltal pedig tovább emelkedik az emberre, az infrastruktúrára és a környezetre gyakorolt károk veszélye;
2. megállapítja, hogy a katasztrófák kiváltó okuktól függetlenül gyakran jelentős károkat okoznak az embereknek, a gazdaságnak, a környezetnek és a kultúrának. Ezek a károk, valamint a katasztrófák tulajdonképpeni kezelési költségei nagymértékben meghaladják a megelőző intézkedésekhez szükséges ráfordításokat;
3. tudomásul veszi, hogy az EU-nak a katasztrófavédelem területén eddig létrehozott eszközei (közösségi katasztrófavédelmi eljárás, polgári védelmi pénzügyi eszköz, az EU Szolidaritási Alapja) a katasztrófavédelem valamennyi területén (megelőzés, felkészülés, reagálás, helyreállítás) túlnyomórészt a katasztrófákra való felkészülésre, az azokra való reagálásra és a helyreállításra vonatkoznak;
4. ezért támogatja azt a politikai célt, hogy közös stratégiát dolgozzanak ki az eddig kevésbé figyelembe vett elemre, a katasztrófák megelőzésére, valamint hogy ehhez széles körű vitát kezdeményezzenek. Ennek a stratégiának hozzá kell járulnia ahhoz, hogy a polgári védelem területén az EU kiegyensúlyozott, átfogó közösségi koncepcióval rendelkezzen;
5. ebben az értelemben egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a megelőzés kettős jelentéssel bír – *elsősorban* arra vonatkozik, hogy a katasztrófákat, amennyiben lehetséges, már kezdettől fogva meg kell akadályozni, *másodszorban* pedig, hogy az elkerülhetetlen katasztrófákat korlátozni kell;
6. továbbá azon a véleményen van, hogy a katasztrófák hirtelen bekövetkező, váratlan történések, amelyek helyi vagy regionális szinten a központi állami struktúrák, rendszerek és funkciók összeomlását váltják ki, míg a konfliktusokkal összefüggő vészhelyzetek és a terrorcselekmények nem tartoznak e meghatározás alá;
7. kiemeli, hogy ezek a katasztrófák kiterjedésüket tekintve általában viszonylag korlátozottak, ugyanakkor át tudják lépni a közigazgatási határokat, ezért tehát elengedhetetlen, hogy a közös veszélynek kitett területek – különösen a megelőzés területén – együttműködjenek;
8. hangsúlyozza, hogy a katasztrófa-helyzetek elsőként különösen a helyi és regionális önkormányzatokat – mint a polgárokhoz a legközelebb álló szintet – érintik közvetlenül, és ezek a szintek azok, amelyeket segítségül hívnak, ezért lényeges, hogy a katasztrófavédelmi stratégiák és intézkedések kidolgozása szélesebb körű részvételük mellett történjen;
9. ebben az összefüggésben továbbra is hangsúlyozza, hogy már a katasztrófa első jeleire történő közvetlen és azonnali reagálás döntő jelentőséggel bír a következmények korlátozására nézve az EU minden térségében, földrajzi elhelyezkedéstől függetlenül. Ezért a katasztrófák megelőzésére irányuló intézkedésekre is szükség van a közvetlenül érintett és a leghamarabb reagálni képes szinten;
10. hangsúlyozza, hogy ezért – az adott helyi és regionális adottságok saját tapasztalataikon nyugvó ismerete alapján – a helyi és regionális önkormányzatoké a döntő szerep a katasztrófavédelemben is. A szaktudás gyakran adott, miközben a megelőzési stratégiák megvalósításához szükséges pénzügyi eszközök hiányoznak;
11. ezzel együtt elismeri, hogy a vészhelyzeti tervek kidolgozása és végrehajtása mint megelőző intézkedés kiváló eredményekkel járt, már azokban az esetekben, amikor meg tudták valósítani, mivel a pénzügyi hiány jelentősen akadályozza e megelőző politika fejlesztését;
12. ezen okokból kifejezetten üdvözli, hogy az Európai Bizottság felkérte a Régiók Bizottságát arra, hogy további információkat terjesszen elő, amelyek hozzájárulnak a természeti csapások és az ember okozta katasztrófák megelőzésére irányuló közösségi koncepció megszilárdításához;

Tudásalapú katasztrófavédelmi szakpolitikák kidolgozása valamennyi szinten

13. oszítja az Európai Bizottságnak azt a nézetét, hogy a katasztrófák természetének jobb ismerete elengedhetetlen ahhoz, hogy hatékony helyi és regionális katasztrófavédelmi stratégiákat tudjunk kidolgozni;

14. üdvözlí ezért az Európai Bizottság tervét, vagyis hogy a katasztrófákkal kapcsolatban rendelkezésre álló meglévő információforrásokat egy átfogó adattárba fogja összegyűjteni. A már meglévő információk kiértékelését ugyanakkor mindig is előbbre valónak kellene tekinteni kiegészítő adatok gyűjtésénél;

15. ebben az összefüggésben utal arra, hogy mind a tagállamok, mind az Unió szintjén bőséges adatbázis áll rendelkezésre a katasztrófákról, valamint gazdasági és szociális következményeiről. Kiegészítő intézkedésekre ezért csak ott van szükség, ahol hiányzó információk vagy összehasonlítási alapok miatt bizonyítottan hiányosak ismereteink;

16. azt a javaslatot is helyesli, hogy a bevált gyakorlati megoldásokat egyetlen adattárba gyűjtsék. A helyi és regionális önkormányzatok az egyes tagállamokban a katasztrófamegelőzés területén széles körű tapasztalati tudással rendelkeznek, amelyek cseréjét és általános hozzáférhetőségét biztosítani kellene ⁽¹⁾;

17. ugyanakkor alapvető kételyének ad hangot azzal kapcsolatban, hogy az egyes ágazatokban jelenleg alkalmazott megközelítési módokat – mint például az árvizekről szóló irányelvet vagy a Seveso-irányelvet – alapvetően szélesebb körben is alkalmazni lehet. Földrajzi, éghajlati és geomorfológiai adottságok szerint alapvetően különböző veszélyeztetettségi helyzetek állnak fel a különböző katasztrófatípusok vonatkozásában. Az egyes megelőzési eszközök általános alkalmazása ezért aligha adhat egy valamennyi kockázatra kiterjedő többletértéket;

18. úgy véli, hogy a veszélyekre, illetve kockázatokra vonatkozóan létező nemzeti iránymutatások áttekintése, valamint ezen felmérés eredményeinek a tagállamokban való terjesztése növelheti a veszélyek és kockázatok uniós szintű összehasonlíthatóságát. Egy ilyen felmérés különösen azon tagállamok számára bizonyulhat hasznosnak, amelyek még nem rendelkeznek a veszélyek és kockázatok feltérképezésére vonatkozó nemzeti adatokkal;

19. hangsúlyozza azonban, hogy az ennek alapján kidolgozandó esetleges iránymutatások mindig csak ajánló jellegűek lehetnek. Egyrészt nem vezethetnek a tagállamokban már meglévő térképjegyzék költséges átszervezéséhez, másrészt pedig a tagállamoknak helyi és regionális sajátosságok alapján továbbra is képesnek kell maradniuk arra, hogy saját prioritásokat határozzanak meg;

20. üdvözlí a hetedik kutatási és technológiafejlesztési keretprogram végrehajtása során a katasztrófamegelőzés területén meghatározott prioritásokat. A közösség által támogatott kutatási tevékenységek ésszerű kiegészítései a tagállamok megfelelő erőfeszítéseinek;

Kapcsolódási pontok kialakítása az egyes szereplők és szakpolitikák között a katasztrófavédelem valamennyi területén

21. üdvözlí az Európai Bizottság azon javaslatát, hogy a közösségi katasztrófavédelmi eljárás során szerzett tapasztalatokon alapul, már létező programot terjesszék ki a katasztrófamegelőzés aspektusaira;

22. meg van győződve arról, hogy egy, a katasztrófák megelőzésére irányuló közösségi koncepciónak a hasonló típusú, rendszeresen visszatérő katasztrófák által sújtott tagállamok kölcsönös értékelését is tartalmaznia kellene. Az ilyen eljárások (ún. *peer reviews*), valamint az eredményeik terjesztése hozzájárulhat ahhoz, hogy valamennyi tagállamban hatékony katasztrófamegelőzési mechanizmusok kerüljenek bevezetésre.

23. kijelenti továbbá, hogy a katasztrófamegelőzés aspektusainak fontos szerepet kellene juttatni a nemzeti katasztrófavédelmi képzés és oktatás során. A tagállamok politikai és igazgatási szakembereknek szóló képzési ajánlatait szükség esetén ki lehetne egészíteni egy közösségi szintű képzéssel;

24. a közvélemény érdeklődésének általános felkeltésére nézve hangsúlyozza, hogy a katasztrófák kockázatairól szóló felvilágosító intézkedések és megfelelő intézkedési tervek során kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermekekre, az idősebbekre és a korlátozott mobilitású személyekre. Az ilyen felvilágosító intézkedéseknek ki kellene terjedniük az egyéni előkészítő intézkedésekre éppúgy, mint azonnali intézkedésekre és az Európa-szerte egységes vész hívó telefonszámra, a 112-re, valamint át kell tekinteniük az érintettek közreműködési lehetőségeit (például a mentőalakulatok akadályozásának elkerülése, evakuálás esetén együttműködés);

25. továbbra is azt a nézetet vallja, hogy támogatni kellene a katasztrófamegelőzésre jelentős hatást gyakorolni képes intézkedések kidolgozásában és végrehajtásában részt vevő szereplők közötti szoros együttműködést és kapcsolattartást. A katasztrófamegelőzés egy többdimenziós, előrettekintő megközelítést tesz szükségessé, amelynek ahhoz, hogy a teljes hatását kifejthesse, össze kell kapcsolnia az állami és privát cselekvések legkülönbözőbb szintjeit;

26. ennek során kiemeli, hogy minden egyes tagállamnak saját felelőssége, hogy hatásköri rendjének figyelembevétele mellett milyen módon szervezi meg az együttműködést és kapcsolattartást valamennyi résztvevő között. Az önkéntes elköteleződés és szervezetek jelentőségét ennek során külön méltatni kellene;

27. ezért alapjában véve pozitívan értékeli az Európai Bizottság azon szándékát, hogy a jobb koordináció érdekében európai hálózatot hoz létre, amelynek tagjai a témában érintett valamennyi szervezet képviselik. Mindenesetre meg kellene vizsgálni, hogy már meglévő hálózatok további koordinációja vagy összeolvasztása, valamint az együttműködés fokozása révén mennyiben érhető el ez a cél további struktúrák létrehozása nélkül;

28. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az Európai Bizottság nem javasolt további intézkedéseket különösen az információk, tapasztalatok és bevált gyakorlatok határokon átnyúló cseréjének fokozására. Egy ilyen intenzív cserére kiváltképp a határokon átnyúló katasztrófák – mint például árvíz – által sújtott szomszédos tagállamok helyi és regionális önkormányzatai között kerülné sor, valamint olyan tagállamok között, amelyeket gyakran sújt ugyanazon típusú katasztrófa – mint például erdőtüz.

(1) Vö.: CdR 116/2006 fin., Melléklet, HL C 206., 2006.8.29., 13. o.

29. hangsúlyozza, hogy az Interreg-kezdemenyezés a természeti katasztrófák megelőzésében bevált gyakorlatok cseréjét illetően éppen a határokon átnyúló kontextusban bizonyult rendkívül hatékonyaknak. Az európai területi együttműködési csoportosulások (EGTC) felállítása tovább javíthatja a katasztrófavédelmi intézkedések végrehajtását olyan területeken, mint a közös adatbankok, gyakorlatok, kockázatelemzés és korai előrejelző rendszer, valamint technológiaátadás és szakértők cseréje;

A hatályos eszközök hatékonyságának növelése

30. sürgeti, hogy vegyék számba a katasztrófa megelőzési intézkedések támogatására alkalmas hatályos közösségi eszközöket, valamint hogy gyűjtsék össze azokat a megelőzési intézkedéseket, amelyek megvalósításához a tagállamok már uniós finanszírozást igényelhetnek. Mindkét intézkedés nagymértékben alkalmas arra, hogy a megelőzés gondolata a katasztrófavédelmen belül alacsonyabb állami szinteken is nagyobb hangsúlyt kapjon. Ennek során különösen a határokon átnyúló tervek, gyakorlatok és képzések pénzügyi támogatásának lehetőségeire kellene kiemelt figyelmet fordítani;

31. kiemeli, hogy ezen intézkedéseknek köszönhetően rövid távon jelentős javulás érhető el már a 2007–2013-as pénzügyi terv keretében a katasztrófa megelőzés területén. Középtávon így tehát a már létező támogatási eszközök jobb hozzáférése révén, a katasztrófavédelemre szánt összes költségvetés megemlése nélkül is eredményesebb és hatékonyabb eszközfelhasználás biztosítható;

32. ezzel szemben tartózkodó álláspontot képvisel az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 85/337/EGK tanácsi irányelvben (KHV-irányelv) és a 96/82/EK irányelvben (Seveso-irányelv) foglalt katasztrófavédelmi aspektusok figyelembevételével kapcsolatban. A további adminisztratív terhek elkerülése érdekében a már meglévő eljárások tartalmi túlszűfoltását meg kell gátolni. A hatékony katasztrófavédelem érdekében előnyben kell részesíteni a célzott és koordinált helyi és regionális szintű intézkedéseket az adminisztratív és engedélyezési eljárások általános kiterjesztésével szemben;

33. támogatja az Európai Bizottságot abban a törekvésében, hogy a nemzeti tervezési szabályokba teljes mértékben beépítsék az épületekre és egyéb építményekre vonatkozó közös európai

tervezési szabványokat („Eurocode 8”). Különösen a javított építészeti szabványok enyhítik a katasztrófák lehetséges forgatókönyveinek hatásait, valamint jelentős mértékben csökkentik a lehetséges áldozatok számát;

34. ebben az összefüggésben arra bátorítja az Európai Bizottságot, hogy állítsa a katasztrófavédelmet a harmadik országokkal kötött jövőbeli együttműködési kezdeményezések középpontjába;

Záró megjegyzések

35. emlékeztet arra, hogy a lakosság katasztrófákkal szembeni védelme eredetileg a tagállamoknak és regionális, illetve helyi szintjeiknek a feladata, valamint hogy ma már számos tagállam rendelkezik széles körű nemzeti katasztrófavédelmi stratégiával. A katasztrófavédelem javítása érdekében tett valamennyi erőfeszítésnek továbbra is az e szintek közötti szolidaritásra, együttműködésre, koordinációra és egymás támogatására kell épülnie;

36. elvárja, hogy az EU a szubszidiaritási elv figyelembevételével elsősorban a természeti katasztrófák által gyakran sújtott tagállamoknak és a régióknak nyújtson hatékony segítséget saját megelőző intézkedéseik lépésenkénti kifejlesztéséhez és a gyakorlatba történő átültetéséhez. A közösségi cselekvésnek ezekben az esetekben az önségélyhez való segítségnyújtást kell jelentenie;

37. sürgeti az uniós intézményeket, hogy a meglévő eszközök segítségével ösztönözzék és támogassák a megelőző intézkedéseket, amelyek például a helyi és regionális önkormányzatok különböző vészhelyzeti terveinek kidolgozásából és végrehajtásából állnak;

38. üdvözlöi ezért, hogy az Európai Bizottság által javasolt közösségi szintű katasztrófa megelőzési koncepció már meglévő struktúrára épül, amelyek kiegészítik a nemzeti intézkedéseket, és hogy azokra a területekre összpontosít, amelyeken a hatékony katasztrófa megelőzés érdekében közös megközelítési módra van szükség;

39. végül megismétli az Európai Bizottsághoz, az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz intézett felhívását⁽²⁾, vagyis hogy vegyék figyelembe a katasztrófák megakadályozásával kapcsolatos bármilyen kezdeményezés tervezése során a helyi és regionális önkormányzatok álláspontját, és biztosítsanak egy hatékony eljárást, a közvetlenül a katasztrófa kezelésért felelős személyekkel való előzetes konzultációt.

Kelt Brüsszelben, 2009. október 7-én.

a Régiók Bizottsága elnöke
Luc VAN DEN BRANDE

(2) CdR 116/2006 fin., HL C 206., 2006.8.29., 9. o.